

ЛІТЕРАТУРА

1. Літературний енциклопедичний словник / під. заг. ред. В. М. Кожевнікова та П. О. Ніколаєва. М. : Радянська енциклопедія. 1987. – 752 с.
2. Цейтлин А. Г. Повесть о бедном чиновнике Достоевского (к истории одного сюжета) / А. Г. Цейтлин. – М. : ГЛАВЛИТ, 1923. – 66 с.

Ольга Колеснікова,

студентка 1 курсу магістратури

факультету філології та соціальних комунікацій

Наук. керівник: **В. А. Зарва**, доктор філол.наук, професор (БДПУ)

РОСІЙСЬКИЙ ДЕТЕКТИВ ЯК ЯВИЩЕ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

Детективний жанр як особлива жанрова конструкція складався протягом усього ХХ ст. На сьогодні детектив є одним з найпопулярніших жанрів масової літератури, причому популярність детективу простежується не тільки в збільшенні кількості опублікованих творів, але і в плані росту періодичних видань: реклами в газетах і журналах, критичних статей і т. і. Зростає читацький інтерес до детективу і в результаті маніпулювання ним у рамках трансмедійної культури: на основі детективної літератури створюються інші продукти масової культури – телесеріали, кінофільми.

Відомо, що сучасну історію детективу вчені розпочинають від появи «логічних оповідань» Е. А. По «Вбивство на вулиці Морг» (1841), «Таємниця Марі Роже» (1843), «Украдений лист» (1844), спільним героєм яких був перший знаменитий детектив Огюст Дюпен. Деякі літературознавці до зразків детективного жанру зараховують ще дві новели По: «Золотий жук» (1843) і «Ти еси муж, який сотворив сіє» (1844).

Актуальність теми статті зумовлена необхідністю вивчення структури детективних творів, які на межі століть зазнають певних модифікацій, створюючи нові жанрові форми, нові різновиди кримінальних романів у російській комерційній літературі. Відбуваються певні зміни жанру із збереженням основних характеристик детективного жанру. Наприклад, «жіночий» детектив, який розвивається як протилежність «чоловічому» в плані репрезентації соціальних та культурних стереотипів в образі нового героя, іронічний детектив, конспірологічний детектив, шпійонський детектив, історичний детектив, ретро-детективи (романи Бориса Акуніна (Георгія Чхартішвілі), М. Краєвського, В. Фляйшгауера) та ін.

Цілий ряд дослідників, зокрема С. Філоненко, М. Черняк, намагалися показати місце феномена масової літератури в літературному процесі та її особливості, що виявилися в кінці ХХ – на початку ХХІ століття. Детективний жанр як вид масової літератури досліджували Т. Н. Амірян («Конспірологічний детектив як жанр постмодерністської літератури», 2012), Н. Ю. Георгінова («Детективний жанр: причини популярності», 2013), Т. М. Колядич, Ф. С. Капица («Детектив як явище сучасної культури», 2011), Р. Р. Теплих («Концептосфери англійських та

російських текстів детективів та їх мовленнєвий виклад», 2007), Н. М. Зорка («Проблеми вивчення детективу», 1996), О. В. Мазін («Блиск та убогість детективного жанру», 2008.), В. М. Разін («У лабіринтах детективу», 2000), В. К. Васильєва («Детектив у пострадянській Росії», 2001) та ін. Спеціальний номер журналу «Новое литературное обозрение» за 1996 рік (№ 22) присвячений вивченню детективу як явища сучасної культури У зв'язку з високою популярністю детективу як складової масової літератури, адресованого широкому колу читачів, російський детектив вивчається не тільки в літературознавчому аспекті, а й у соціологічному (О. Рейтблат, Л. Гудков, Б. Дубін) та історико-культурологічному (Ю. Лотман, Дж. Кавепті, Б. Менцель).

Метою статті є розкриття російського детективу як явища сучасної культури. Для реалізації поставленої мети використано системний, історико-літературний та аналітичний методи.

Сучасний детектив розвивається за декількома напрямками, у ньому використовуються схеми історичних розповідей, політичного бойовика, публіцистичного памфлету, плутовського кохання та історії кохання. Простежуються на конкретних творах особливості детективного жанру, у якому важлива роль належить перипетіям у сюжеті – раптові і різкі зрушення в долях персонажів. Детектив тлумачимо як літературний твір або фільм, що зображує розкриття заплутаних злочинів. У залежності від структури та змісту виділяється крутий «екшн», подібність до «дамського» роману (твори Д. Донцової) та поліцейського детективу (детективи О. Мариніної як різновид традиційного детективу),

Віднесення ряду сучасних творів до детективів у багатьох випадках носить умовний характер, воно підкреслює прихильність авторів до традиційної форми побудови та розгортання сюжету: від скоєного злочину до його поступового розкриття та пояснення. Шлях може бути тернистим, ускладнюватися інтригою. Використання детективної інтриги практикується в різних формах, найбільше у фантастиці. І у фантастичній, і в детективній моделях письменники нерідко використовують подібні технічні вирішення, насичуючи розповіді описами дистанційного стеження, вживлення мікрочипів.

Разом з тим детектив залишається частиною масової літератури, для якої притаманні клішованість сюжету та героїв, стильовий універсалізм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Детектив як явище сучасної культури / [під. ред. Т. М. Колядича] // Російська проза ХХ ст. : [навч. посіб.]. – М. : Видавничий центр «Академія», 2005. – С. 144–164.